

2020-042

Archeologienota Drongen Doornplasstraat 104

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

19-3-2020

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Drongen Doornplasstraat 104 (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, 3097,28m² groot, heeft een onregelmatige vorm. Het grens in het zuidwesten aan de Doornplasstraat en betreft de woning met aanhorigheden en tuin gelegen te Doornplasstraat 104. Deze woning is centraal op het plangebied gelegen, ten westen is een schuur aanwezig. Beide zijn bereikbaar via een verharde oprit vanuit de Doornplasstraat. Ook ten oosten van de woning zijn enkele losstaande bijgebouwen aanwezig. De overige ruimte van het terrein wordt ingenomen door een tuinzone, met daarin enkele bomen in het noordelijke deel van het plangebied.

Het plangebied behoort tot het gehucht Luchteren, dat op de Ferrariskaart uit ca. 1777 reeds wordt aangeduid. Het ligt op ruime afstand ten noordwesten van de kern van Drongen. Het stratennet rond het plangebied is dan reeds aanwezig, en op het terrein worden een aantal gebouwen aangegeven. Het plangebied is op dat moment bebouwd, er worden 2 gebouvvolumes afgebeeld: 1 achterliggend gebouw evenwijdig met de straat, en een dwars gebouw dicht tegen de straat. De rest van het terrein is in gebruik als tuin. De Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) is meer gedetailleerd wat de gebouwen betreft, de situatie is vergelijkbaar aan de Ferrariskaart, achteraan het centrale volume wordt nog een klein losstaand gebouwtje afgebeeld. De Popkaart, de Vandermaelenkaart en de topografische kaarten uit tweede helft 19de-eerste helft 20ste eeuw tonen een gelijkaardig beeld, het oostelijke deel van het plangebied is vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. Deze gebouwen bevinden zich min of meer op dezelfde locatie van de huidige woning en schuur, maar van buitenaf gezien zijn er geen elementen die er op duiden dat deze gebouwen zouden teruggaan tot laatste kwart 18de eeuw. De luchtfoto van 1971 is niet heel duidelijk (o.a. enkele bomen op het noordelijke deel te onderscheiden), maar op de luchtfoto van 1979-1990 is de huidige situatie reeds herkenbaar. Sindsdien lijken er geen/amper wijzigingen te hebben plaatsgevonden op het plangebied. Grootschalige verstoringen lijken er niet te hebben plaatsgevonden sinds laatste kwart 18de eeuw. Het plangebied is gelegen in een lagere omgeving, ten noorden van een hogere rug die zich situeert ten noorden van de Leie. Ten westen zijn de beekvalleien van de Merebeek (ca. 800m ten westen) en de Oude Kale (nog verder naar het westen) op te merken. Iets meer dan 300m ten oosten is het plaatselijk waterloopje Lieve gelegen, dat gezien het dikwijls rechtlijnige verloop hoofdzakelijk een kunstmatige oorsprong heeft en niet (langer) duidt op een natuurlijk beek. De maaiveldwaarden van het plangebied variëren tussen +7,35 en +7,65m TAW, rond de woning is vermoedelijk een beperkte ophoging gebeurd. Er is een zeer lichte helling naar het zuidoosten aanwezig op het terrein. Op de bodemkaart wordt het plangebied aangeduid als OB (bebouwde zone). De omliggende gronden zijn Pcc(h) bodems: matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. In een straal van 1km worden er op de CAI (Centrale Archeologische Inventaris) geen gekende archeologische sites aangeduid. Er vond dus nog geen archeologisch onderzoek plaats in de omgeving van het

plangebied. De gekende locaties iets buiten deze perimeter zijn voornamelijk indicatoren gekend via luchtfotografische prospecties. Ondanks het ontbreken van archeologische gegevens in de omgeving, is het niet uit te sluiten dat er op het terrein een archeologische site aanwezig kan zijn. Hierbij moet gedacht worden aan sites met grondsporen, te dateren in het neolithicum, metaaltijden, Romeinse periode, middeleeuwen of nieuwe tijden. In 1777 was er reeds bebouwing op het plangebied, die mogelijk een oudere voorloper heeft. Gezien het terrein veraf is gelegen van een natuurlijke waterloop, geen specifieke, uitgesproken helling kent en er geen bodemkundige en geologische aanduidingen zijn dat er paleobodems bewaard kunnen zijn, is er geen verhoogde verwachting voor in situ bewaarde steentijd artefactensites. Hiervoor zijn in de omgeving meer uitgelezen plekken aanwezig, in de beekvalleien en op de hoge rug naast de Leie.

De gebouwen op het plangebied worden afgebroken en het terrein wordt verkaveld in 6 kavels voor halfopen bebouwing. Er wordt een nieuwe wegenis aangelegd waardoor de loten een uitweg hebben naar de Doornplasstraat. Rond de woningen komen tuinen te liggen. Er zullen aanzienlijke grondwerken plaatsvinden op het plangebied: sloop van de gebouwen, het bouwrijp maken van de percelen, bodemingrepen voor aanleg van de nutsleidingen en -voorzieningen, wegenis, funderingswerken, het optrekken van woningen, aanleg van tuinen en verhardingen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

Het plangebied kent een bepaalde archeologische verwachting voor sites met grondsporen. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van deze regio, waarover archeologisch niks gekend is. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Dit verder vooronderzoek dient in uitgesteld traject te gebeuren, na afbraak van de gebouwen en het rooien van de bomen.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden hieronder behandeld.

2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: Oost-Vlaanderen, Gent-Drongen, Doornplasstraat 104

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 97762,49 en Y: 195099,66; X: 97874,57 en Y: 195152,29

Oppervlakte plangebied: 3097,28m²

Kadastergegevens: Gent, afdeling 27, sectie C, perceel 70

Het plangebied komt volledig in aanmerking voor verder vooronderzoek.

Figuur 1 Plangebied aangeduid op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?

- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Ging de huidige bebouwing terug op de gebouwen die op de 18de- en 19de-eeuwse kaarten worden afgebeeld?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methode dient te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

- Randvoorwaarden

Het verder vooronderzoek kan pas aanvatten na de sloop van de gebouwen en het rooien van de bomen. Hierbij is het van belang dat de bodemingrepen tot een minimum beperkt blijven en dat er bvb. geen funderingen of stronken uitgetrokken worden of kelders worden verwijderd. Op die manier wordt vermeden dat er niet-gedocumenteerd archeologisch erfgoed beschadigd wordt. Bodemplaten/vloeren in de gebouwen en de verhardingen mogen uitgebroken worden, eventuele funderingslagen eronder niet, boomstronken worden niet uitgegraven of gefreesd. Deze kunnen pas verwijderd worden indien het vooronderzoek heeft aangetoond dat er geen archeologische site aanwezig is, of – indien er wel een site aanwezig is – tijdens/na een eventuele opgraving van het terrein.

- Proefsleuvenonderzoek

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle, ononderbroken proefsleuven, met een tussenafstand van 12 à 15m van middelpunt tot middelpunt. De sleuven zijn noordwest-zuidoost georiënteerd. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed. Daarnaast worden extra volg-, dwarssleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen.

Er wordt 10%, oftewel ca. 310m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 77m², door middel van volg-, dwarssleuven of kijkvensters, zodat in totaal zo 12,5% oftewel ca. 387m² onderzocht wordt.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. graven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Figuur 2 Indicatief sleuvenplan (blauw) geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek. Minstens 1 van deze archeologen dient ervaring te hebben met onderzoek van meerperiodesites. Minstens 1 van deze archeologen dient minstens 200 werkdagen ervaring te hebben met onderzoek op zandleemgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen.